

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ
KOSMİK AGENTLİYİ – AZƏRKOSMOS

2022

İLLİK HESABAT

Azerspace-1

Azerspace-2

Azersky

 azercosmos

Mündəricat

Haqqımızda

- Rəhbərlik və işçi heyəti
- Baxış, missiya və dəyərlər
- Azərkosmos rəqəmlərdə

4

Telekommunikasiya

12

Yerin müşahidəsi

16

Bakı teleportu

22

Kosmik ekosistem

- Maarifləndirici tədbirlər
- Elm və tədqiqat
- İnsan kapitalının inkişafı

24

Beynəlxalq əməkdaşlıq

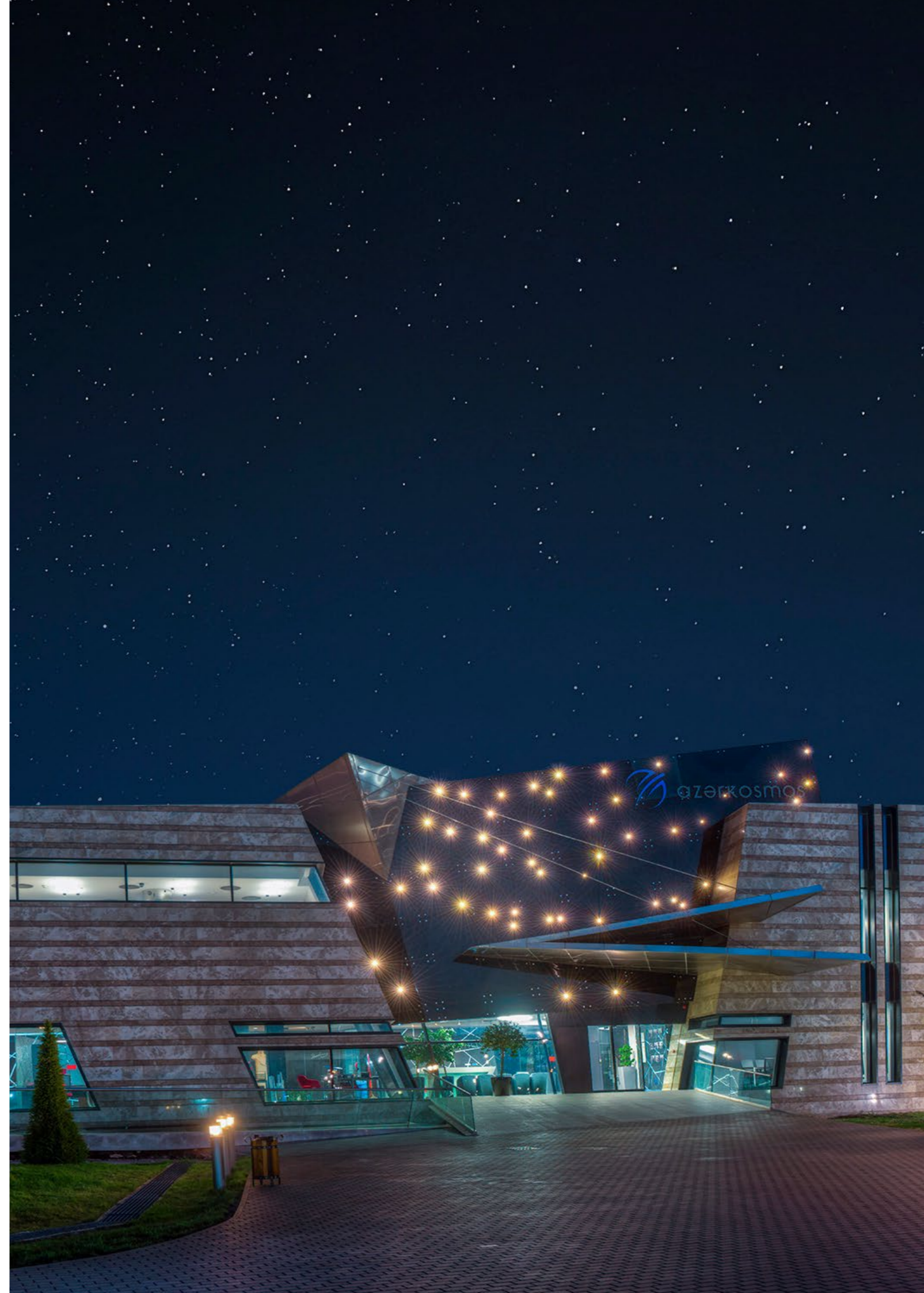
- 74-cü Beynəlxalq Astronavtika Konqresi

38

Gələcəyə dair planlar

- Dayanıqlı inkişaf
- Azərbaycanın kosmik strategiyası
- Kosmik fəaliyyət haqqında qanun

50

“Bu gün peyklərimiz vasitəsilə Azərbaycan telekanalları dünyaya öz verilişlərini təqdim edə bilirlər. Bu gün Azərbaycan telekommunikasiya sahəsində xarici tərəfdaşlardan asılılığını tam aradan götürübdür. Eyni zamanda, kadr hazırlığı üçün Azərbaycanın kosmik sənayesinin inkişafı önəmli rol oynayır. Peykləri idarə edən kadrlar Azərbaycanlı mütəxəssislərdir və onların böyük əksəriyyəti gənclərdir.”

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev
26 sentyabr 2018-ci il

Haqqımızda

Azərbaycan Respublikasının Kosmik Agentliyi - Azerkosmos ölkəmizdə kosmik ekosistemin inkişafının aparıcı qüvvəsidir. Azerkosmos Cənubi Qafqazda ilk və yeganə peyk operatoru olaraq 2010-cu ildə fəaliyyətə başlayıb. Avropa, Afrika, Yaxın Şərq və Mərkəzi Asiya regionlarında tərəfdaşlarımıza telekommunikasiya və Yerin müşahidəsi üzrə peyk xidmətləri təqdim edirik. Qlobal miqyasda rabitə şəbəkəsini təmin etmək, milli kadrlar yetişdirmək, regional kosmik mərkəz olaraq xidmətimizi genişləndirmək və Azərbaycanda kosmik sənayenin inkişafına töhfə vermək fəaliyyətimizin prioritet istiqamətləridir.

Rəhbərlik

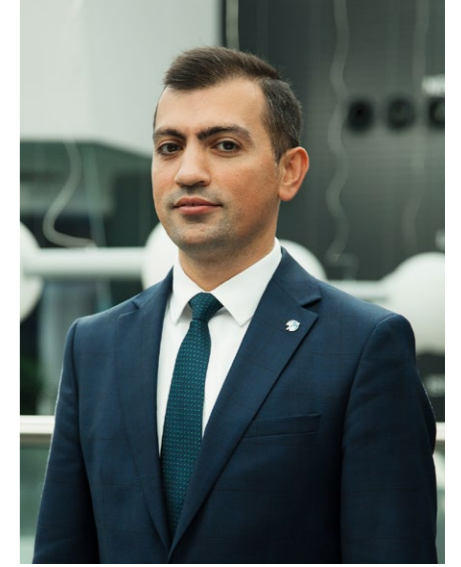
Saməddin Əsədov

İdarə Heyətinin sədri

Fuad Aslanov

İdarə Heyətinin sədrinin müavini

Dunay Bədirxanov

İdarə Heyətinin sədrinin müavini

İşçi heyəti

Azərkosmosun əməkdaşları Azərbaycanın, eləcə də Avropanın qabaqcıl ali məktəblərinin məzunları, gənc və peşəkar yerli mütəxəssislərdir. Əməkdaşların 25%-i bakalavr və ya magistratura təhsilini Türkiyə, Rusiya, Macarıstan, İngiltərə, Fransa, ABŞ və İtaliya kimi ölkələrdə alıblar. İşçi heyəti inkişaf etməyə davam edən perspektivli komandadır. Texniki heyət xarici ölkələrin peyk operatorlarında və peyk istehsalı sahələri üzrə praktiki təlimlərdə iştirak edib. 2022-ci il ərzində istedadlı işçilərin müəyyən edilməsi, inkişafı və saxlanması məqsədilə strukturlu yanaşmanın hazırlanması üzrə işlər davam edir. Buraya daxili mentorluq proqramı və işçilərin fərdi inkişafının təşviq edilməsi ilə bağlı "İşçilərin Fərdi İnkişaf planı" proseduru, rəhbər və işçi heyətinə müvafiq təlimlər verilməsi və yeni prosedurun tətbiqi daxildir.

Baxış, missiya və dəyərlər

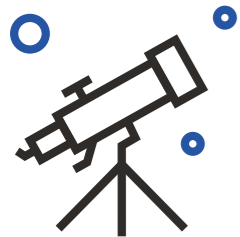
Azərkosmos ölkədə telekommunikasiya, məsafədən müşahidə və teleport xidmətləri təqdim edən aparıcı şirkətdir.

Azərkosmos Agentlik statusunu aldıqdan sonra özünün baxış, missiya və dəyərlərini yeniləmişdir.

Missiya

Kosmik fəaliyyət sahəsində sülh və rifah naminə qabaqcıl texnoloji həllər yaratmaq və davamlı inkişaf etmək

Baxış

Azərbaycanı dünya kosmik sahəsinin aparıcı qüvvələrindən birinə çevirmək

Dəyərlər

Korporativ dəyərlərimiz çalışqanlıq, əməkdaşlıq, dürüstlük, yeniliyə açıqlıq və çeviklikdir.

Çalışqanlıq

- Biz gördüyümüz bütün işlərimizi sahiblənik və bacardığımızın ən yaxşısını edirik.
- Biz inkişaf və keyfiyyət naminə fəaliyyətimizə sistemli yanaşırıq.
- Biz fəaliyyətimizdə yüksək nəticələr əldə etmək üçün bilik və bacarıqlarımızı inkişaf etdirir, işlərimizi təkmilləşdiririk.
- Biz verilmiş tapşırıqları vaxtında, mükəmməl keyfiyyətlə və məsuliyyətlə yerinə yetiririk.

Əməkdaşlıq

- Biz əməkdaşlığın gücünü həmkarlarımızla sıx münasibət qurmaqda, təcrübəmizi paylaşmaqda və ehtiyac olduqda bir-birimizi əvəz etməkdə görürük.
- Biz fikirlərimizi aydın, məntiqli, lakonik və dəqiq ifadə edirik, qarşı tərəfi dinləyir və onların fikirlərinə hörmətlə yanaşırıq.
- Biz qərarların qəbulu zamanı fərqli fikirləri nəzərə alır, onları icra edərkən isə həmrəylik nümayiş etdiririk.
- Biz hər bir komanda üzvümüzün uğurunu öz uğurumuz hesab edirik.

Dürüstlük

- Biz bir-birimizlə və maraqlı tərəflərlə münasibətdə ədalətli, dürüst və hörmətlə davranırıq.
- Biz korporativ kodeksimizə əsaslanaraq düzgün addımlar atırıq və etik prinsiplərə riayət edirik.
- Biz agentliyimizin resurlarını öz resurslarımız kimi qənaətlə istifadə edirik.
- Biz vəzifə öhdəliklərimizi yerinə yetirərkən daşdıığımız məsuliyyəti dərk edir və verdiyimiz sözü tuturuq.

Yeniliyə açıqlıq

- Biz yenilikləri izləyir, beynəlxalq və öz təcrübəmizə əsaslanaraq davamlı inkişaf edirik.
- Biz biliklərimizi təkmilləşdirmək üçün mütəmadi olaraq suallar verir və öyrəndiyimiz cavabları hazırkı fəaliyyətimizə uyğunlaşdırırıq.
- Biz fəaliyyətimizdə innovativ yanaşmanı təşviq edirik və daima yeni imkanlar axtarırdıyıq.
- Biz Agentliyimizin fəaliyyətinin yaxşılaşdırılması istiqamətində göstəriş gözləmədən sərbəst şəkildə təşəbbüslər irəli sürür və səmərəli təkliflər veririk.

Çeviklik

- Biz dəyişikliyi işimizin ayrılmaz bir hissəsi kimi qəbul edir və ona sürətlə uyğunlaşırıq.
- Biz qeyri-müəyyən mühitlərdə rahat və çevik işləyirik.
- Biz daxili və xarici tərəflərin sorğularını cavablayarkən operativlik nümayiş etdiririk.
- Biz resurslarımızın bölgüsü zamanı korporativ strategiyamızı əsas götürür və səmərəli həllər ortaya qoyuruq.

Azərkosmos rəqəmlərdə

43

Xidmət göstərilən
ölkə sayı

200

Əməkdaş

>80%

Peyk resurslarının
istifadəsi

200

TV və radio kanalı

5

Dildə yayım

204

Yerli və beynəlxalq
müşəri

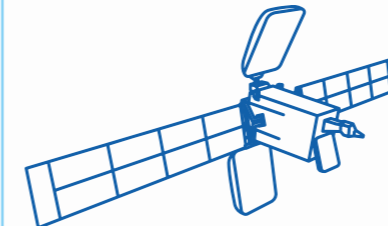
Azərkosmos Azərbaycanın ilk telekommunikasiya peyki “Azerspace-1” peykinin orbitə buraxılması ilə peyk xidmətlərinin kommersiya fəaliyyətinə başladıqı **10 il ərzində 500 milyon manat gəlir əldə edib.**

2022-ci ilin yekunlarına dair maliyyə nəticələrinə əsasən Agentliyin ümumi mənfəəti 4.4 milyon manat, xalis mənfəəti isə 1.4 milyon manat olub. Ümumilikdə, Azərkosmosun gəlirlərinin əsas hissəsi peyk xidmətlərinin ixracından formalaşır. Azərkosmos dövlət və qeyri-dövlət ixracatçı subyektləri arasında xidmət sektorunda ixrac həcminə görə ən yüksək nəticə ilə ilk sıralardadır.

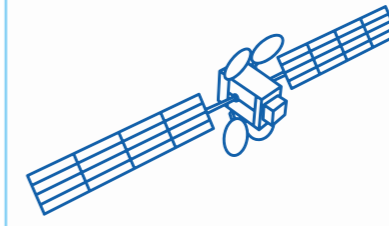
2022-ci maliyyə ili ərzində Azərkosmos üçün ən vacib məqamlardan biri də agentliyin “BNP Paribas” bankı qarşısında olan kredit öhdəliklərini yekunlaşmasıdır. Belə ki, “Azerspace-1” peykinin istehsalı üçün ABŞ-ın “Orbital Sciences” korporasiyasına ödənişlərin maliyyələşdirilməsi məqsədilə ABŞ-ın İxrac-İdxal Bankı ilə əməkdaşlıq nəticəsində 2011-ci ildə kredit sazişi imzalanıb və ümumi məbləği 116.6 milyon ABŞ dolları olan kredit əldə edilib. 2013-2022-ci illər ərzində kredit ödənişləri heç bir gecikmə olmadan vaxtılı-vaxtında icra edilib. Kredit borcu üzrə son ödəniş 2022-ci ilin dekabr ayında həyata keçirilib və kredit sazişi üzrə öhdəliklər tamamilə bağlanıb.

2022-ci ilin fevral ayında “Azərbaycan Respublikasının Kosmik Agentliyi (Azərkosmos)” publik hüquqi şəxsin Nizamnaməsi və strukturu təsdiq edilib.

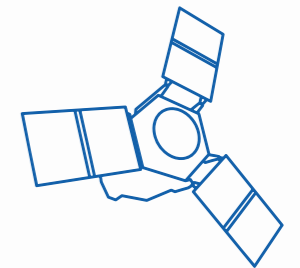
2013-cü ildən etibarən daxilolmaların peyklər üzrə bölgüsü **90% ixracdan formalaşan gəlir**

Azerspace-1

Azerspace-2

Azersky

Ümumi gəlir - 500 mln AZN

Telekommunikasiya

Azerspace-1

Azerspace-2

Signalhorn

FIFA

2022-ci il dünyada geosiyasi və iqtisadi mühitin davam edən müxtəlif çağırışlarına baxmayaraq, kosmik sahə uğurlu göstəricilərlə yadda qaldı. Kosmos və peyk sektoru üzrə analitik mərkəz - Euroconsult-ın proqnozuna görə kosmos sahəsi kommersiya üzrə 2022-ci ildə əhəmiyyətli artım və məhsuldarlıq ili olaraq yadda qaldı. Qlobal kosmik konsaltinq və bazar araşdırmalarına görə, dünyada kosmik bazar keçən il 8% artaraq 424 milyard dollardan çox olub və on il ərzində 737 milyard dolları keçəcək deyə proqnozlaşdırılır. Sektorun əsas dəyərini, yəni təxminən 83%-ni telekommunikasiya, Yer in müşahidəsi və peyk naviqasiyasından istifadə edən şirkətlər təşkil edir.

Kosmik sahənin dayanmadan inkişafı fonunda artıq 10 ildən çoxdur ki, kosmik ölkə olaraq tanınan ölkəmizin kosmos sahəsindəki fəaliyyətini ötən il prizmasından uğurlu hesab etmək olar.

2022-ci ildə Azərkosmosun etibarlı tərəfdaşlarla əməkdaşlığı qlobal telekommunikasiya peyk xidmətləri bazarında geniş imkanlar yaradıb. Afrika regionunda "Azerspace-1" və "Azerspace-2" peykləri üzrə uzunmüddətli gəlir gətirən layihələr həyata keçirilmişdir.

Azərkosmos tərəfindən mütəmadi olaraq illik və yarımillik sorğular keçirilir. Müştəri məmnuniyyət sorğularından əldə olunan nəticə artıq Fbir neçə ildir ki 90%-dən yuxarıdır. Müştəri sorğularına əsasən məmnuniyyət səviyyəsi 2022-ci ildə 92% olub.

Azərkosmos telekommunikasiya peykləri vasitəsilə Avropa, Afrika, Yaxın Şərq, Mərkəzi və Cənubi Qərbi Asiya regionlarının 43 ölkəsindən 200-dən artıq müştəriyə xidmət göstərib.

Afrika regionunda "Azerspace-1" və "Azerspace-2" peykləri üzrə uzunmüddətli gəlir gətirən layihələr həyata keçirilib. Bu illər ərzində Afrika regionunda Azərbaycan peyk ölkəsi kimi tanınır. Azərkosmos əməkdaşlıq etdiyi qlobal media yayım şirkətləri ilə birgə Afrika regionundakı beynəlxalq idman oyunlarını "Azerspace-1" peyki üzərindən yayımlayır. Buna misal olaraq ötən il Qərbi Asiyada - Qətərdə keçirilən Futbol üzrə Dünya Çempionatı (FIFA 2022) Afrika qitəsinin 40-dan çox ölkəsində "Azerspace-1" peyki üzərindən yayımlanıb. 2022-ci il ərzində Afrika regionuna daxil olan ölkələrdə keçirilən Beynəlxalq Otüstü Hokkey Federasiyasının hokkey üzrə yarışları, Afrika Basketbol Liqası oyunları, Afrika Millətlər Kuboku oyunları, Uqanda futbol oyunlarının ən maraqlı anları Afrika, eləcə də digər qitələrdəki milyonlarla televiziya tamaşaçısına peyklərimiz vasitəsilə çatdırılıb.

Azərkosmos qlobal peyk rabitəsi bazarının əsas seqmentlərindən biri olan dənizdə genişzolaqlı rabitə imkanlarını təkmilləşdirməyə davam edir. Hazırda "Azerspace-1" və "Azerspace-2" peykləri vasitəsilə Xəzər, Qara və Azov dənizləri, İran körfəzi, Aralıq dənizinin şərq hissəsində hərəkət edən gəmilərdə etibarlı və stabil internet xidmətləri təqdim edilir.

“Azconnexus” platforması vasitəsilə peyk interneti

Ötən il Cənubi Qafqaz Boru Kəmərinin (CQBK) operatoru olan “SOCAR Midstream Operations” şirkəti ilə Azərkosmos arasında əməkdaşlıq müqaviləsi imzalanıb. CQBK-nin Azərbaycan hissəsində yerləşən strateji əhəmiyyətli Ərsin Buraxma Stansiyası “Azerspace-1” peykinin “Azconnexus” platforması vasitəsilə peyk interneti rabitəsi ilə təmin olunub.

Yerin məsafədən müşahidəsi xidmətləri

Son onillikdə müşahidə peyklərinin sayının sürətlə artması və imkanlarının genişlənməsi ekologiya və ətraf mühitin qorunmasında da qabaqcıl və innovativ həlləri mümkün etmişdir. Peyk təsvirləri Yer üzərində ekoloji dəyişikliklərin monitorinqi üçün olan ən güclü vasitələrdən biridir. Bu təsvirlər ətraf mühitdə - su, hava, torpaq, bitki örtüyündə təbii və insan faktorundan asılı olan dəyişiklikləri ölçmək, müəyyən etmək və izləmək üçün tətbiq edilir.

Günümüzün global problemlərindən olan iqlim dəyişikliyi hazırda müxtəlif hadisələrlə özünü göstərir. Azərbaycan Respublikasında Yer məsafədən müşahidəsi xidmətlərinin inkişafına dair “2019-2022-ci illər üçün Dövlət Proqramı” çərçivəsində Azərbaycanda iqlim dəyişikliyinə həssas, səhralaşma əlamətləri müşahidə olunan riskli ərazilərin müəyyən edilərək məlumat bazasının yaradılması, Böyük və Kiçik Qafqaz sıra dağlarında buzlaqların monitorinqi, Kür çayının su səviyyəsində baş verən dəyişikliklərin tədqiqi, meşə yanğınlarının miqyasını qiymətləndirmək və gedişatını proqnozlaşdırmaq kimi iri layihələr həyata keçirilib.

2022-ci ildə Azerkosmos tərəfindən Dövlət Proqramının nəticələrinə həsr olunmuş hesabat konfransı keçirildi.

Dövlət Proqramı rəqəmlərdə

7

İSTİQAMƏT

9

SAHƏ

99

TƏDBİR

13

PRIORİTET
ELMİ SAHƏ

32

DÖVLƏT
QURUMU

Konfransın əsas məqsədi dörd il ərzində Dövlət Proqramının icrasından irəli gələrək peyk xidmətlərinin ölkədə hərtərəfli istifadəsinə dair hesabatların ictimaiyyətə təqdim olunması olmuşdur.

Peyk müşahidəsi xidmətlərindən aktiv istifadə sahələri

- Kənd təsərrüfatı
- Ətraf mühitin mühafizəsi
- Fövqəladə halların idarə olunması
- Hasilat sənayesi
- Meliorasiya və su təsərrüfatı
- Nəqliyyat və yol infrastrukturunun inkişafı
- Turizmin inkişafı
- Xəritəçəkme və şəhərsalma
- Dövlət əmlakının idarə olunması və kadastr işləri

Qeyd edək ki, məhz bu dövlət proqramı sayəsində ölkəmizdə məsafədən müşahidə sahəsində peyk xidmətlərinin istifadəsi artmışdır.

2019-2022-ci illəri əhatə edən Dövlət Proqramının nəticələrinə əsasən Azerkosmos tərəfindən peyk təsvirlərindən istifadə etməklə yerli dövlət qurumları və təhsil müəssisələri ilə birgə 137-si elmi tədqiqat layihəsi olmaqla ümumilikdə 400-dən çox layihə həyata keçirilib.

İşğaldan azad olunmuş ərazilərdə peyk təsvirlərindən istifadə etməklə kənd təsərrüfatı, su ehtiyatlarının müəyyən olunması, istixana komplekslərinin quraşdırılması, aqroparkların yaradılması məqsədilə əlverişli ərazilərin müəyyən olunması istiqamətində əhəmiyyətli işlər görülüb.

Peyk müşahidəsi sahəsində qabaqcıl ölkələrin uğurlu təcrübəsindən görünür ki, bu xidmətlərin əsas istifadəçisi olan dövlətlər həmin xidmətlərin daha effektiv olmasını təmin etmək məqsədilə bu sahə üzrə dövlət qurumları ilə koordinasiyalı işləyir və bunun üçün vahid konseptual sənəd – dövlət proqramını tətbiq edirlər. Məhz 2019-2022-ci illəri əhatə edən Dövlət Proqramı da ölkəmizdə peyk xidmətlərindən istifadə etməklə elektron məlumatları yaratmağın, iş prosesini sürətləndirərək funksional effektivliyi və işin səmərəliliyini artırmağın bariz nümunəsi olub. Azerkosmos “Azersky” peykinin təsvirləri vasitəsilə kənd təsərrüfatı, kartoqrafiya, dağ-mədən sənayesi, ətraf mühit, şəhərsalma, turizm, müdafiə və təhlükəsizlik sahələrində 2022-ci ildə 100-dən artıq layihə həyata keçirib.

Coğrafi İnformasiya Sistemləri mərkəzinin fəaliyyəti

Coğrafi İnformasiyalar Sistemləri Mərkəzi

2022-ci ildə Azerkosmosun Coğrafi İnformasiya Sistemləri mərkəzi fəaliyyətə başladı. Mərkəzin əsas məqsədi peyk xidmətlərini rəqəmsallaşdırmaq və real vaxt rejimində daha çox məlumatın işlənməsinə imkan yaratmaq, müştərilərin sayın artırmaq və onlar üçün rəqəmsal məlumatlara çıxışı asanlaşdırmaqdır.

Mərkəzdə global iqlim dəyişikliklərinin Azərbaycana təsirlərini qiymətləndirmək üçün iqlim hesabatları hazırlanmış və hökumətə təqdim olunmuşdur.

2022-ci il ərzində Yer in müşahidəsi xidmətləri vasitəsilə ölkəmizdə fəaliyyət göstərən və tikilməsi planlaşdırılan hava limanlarının monitorinqi aparılmışdır. Peyk təsvirləri əsasında Vəlvələ çay - Taxtakörpü kanalının və kanal üzərində mövcud hidrotexniki qurğuların ətraf ərazilərdə təbii və antropogen amillərin təsiri nəticəsində baş verə bilən dəyişikliklər müəyyən edilmişdir.

Su anbarlarında xəbərdarlıq sistemlərinin yaradılması və daşqınların qabaqcadan müəyyən edilməsi məqsədilə peyk təsvirlərinin vizual analizi, fotoqrammetrik və tematik emalından istifadə etməklə su anbarları, bu anbarlarda yığılmış suların həcmi ilə bağlı məlumatlar hazırlanmışdır.

Xəzər dənizindəki neft platformaları və adaların optik və radar peykləri ilə monitorinqinə dair işlər görülmüşdür.

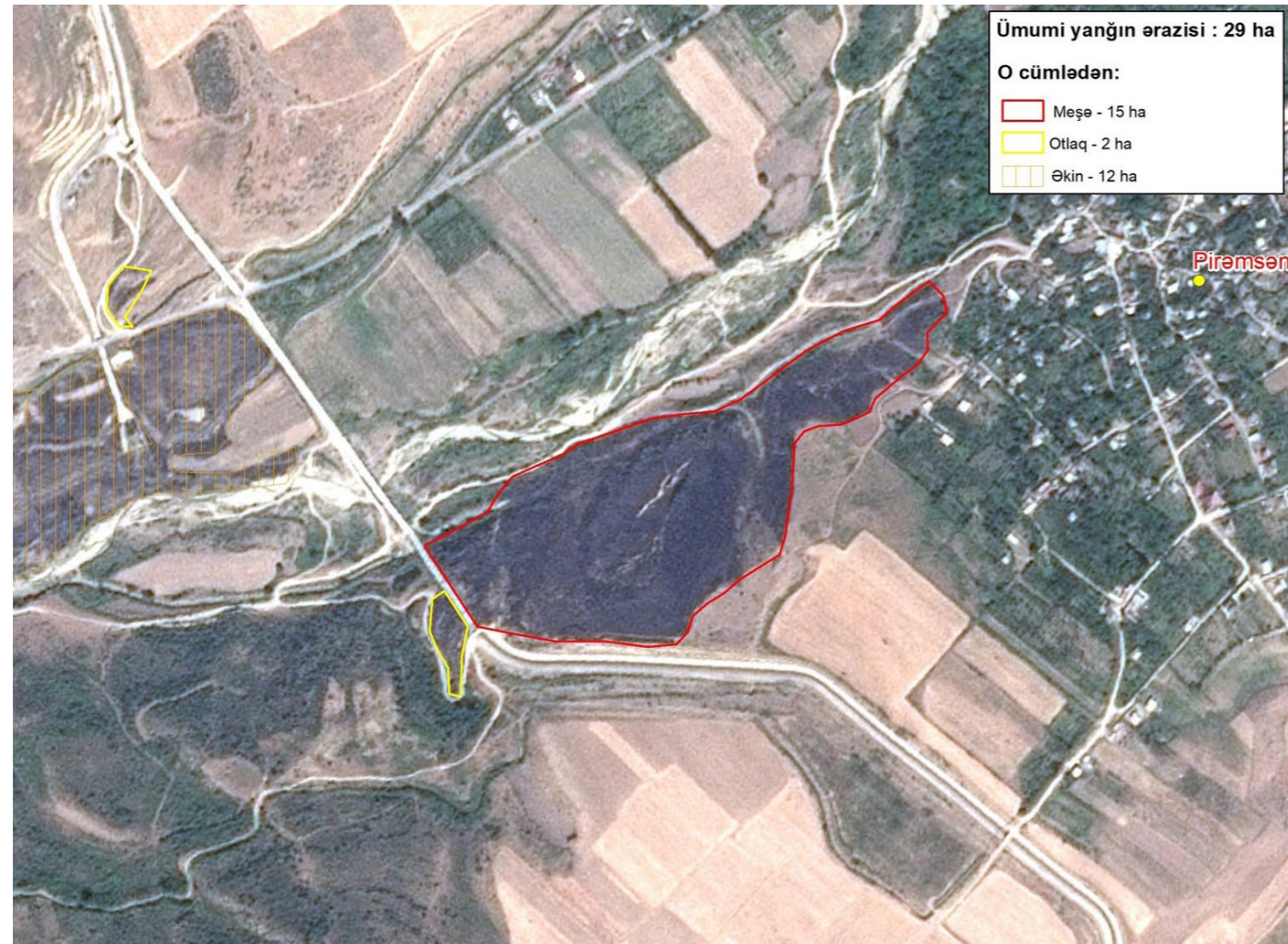
Peyk təsvirləri ilə kənd təsərrüfatı və ekologiya sahələrində, xüsusən də pambıq sahələrində inkişaf dövrünün monitorinqi, taxıl sahələrində məhsuldarlığın proqnozlaşdırılması, qış əkinlərində vegetasiya vəziyyətinin monitorinqi, quraqlıq risk xəritəsinin monitorinqi, qar örtüyünün monitorinqi, yanğınların monitorinqi aparılmışdır.

2022-ci ilin avqust ayında Azərbaycanda, xüsusən də şimal və şimal-qərb regionlarında baş vermiş yanğınların Azersky peyki ilə monitorinqi aparılmışdır və bununla bağlı KİV nümayəndələrinin iştirakı ilə geniş mətbuat konfransı keçirilmişdir.

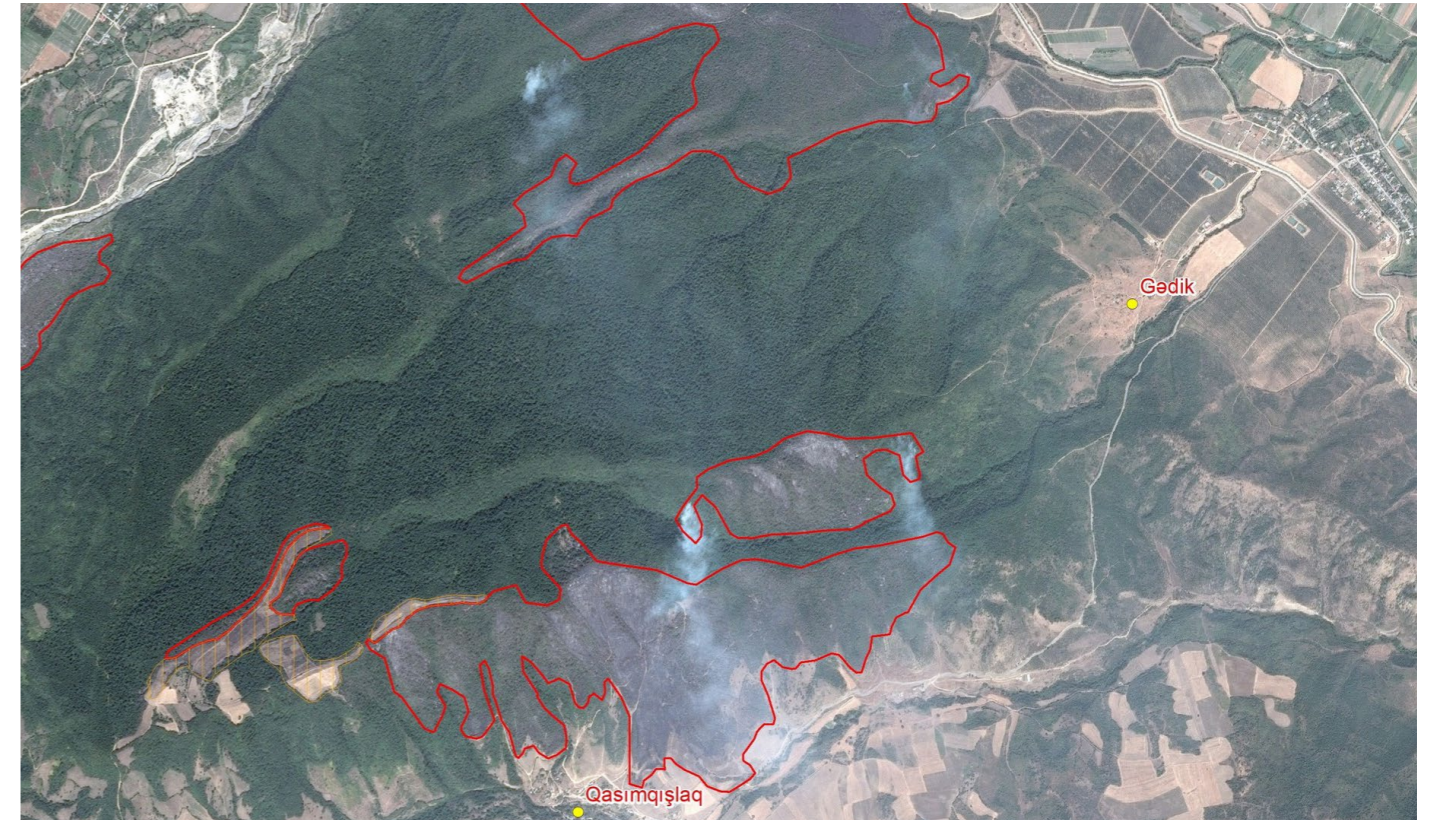
Mətbuat konfransı, 2022-ci il

Peykdən əldə olunmuş təsvirlərin analizi əsasında yanğınların əhatə etdiyi ərazilər müəyyən olunub, onların meşə, kolluq, otlaq və əkin sahələri üzrə təsnifatını göstərən hesabat hazırlanmışdır. Təhlilin nəticələri göstərir ki, Şabranda 3711 hektar, Siyəzəndə 800 hektar, Qubada 555 hektar, Şamaxıda 164 hektar, Xaçmazda 71 hektar, Şəkiddə 6 hektar və Qəbələdə 4 hektar olmaqla ümumilikdə 5311 hektar ərazidə yanğın baş verib. Yanmış ərazinin təxminən 30%-i meşə sahəsinin payına düşür.

Şabran rayonu, Pirəmsən kəndinin şərqində baş vermiş yanğın ərazisi

Peyk təsvirləri tək cəri vəziyyəti və təsirə məruz qalan əraziləri qiymətləndirməyə kömək etmədi, həm də yanğınlarının gedişatını proqnozlaşdırmaq mümkün oldu. Bu da öz növbəsində yanğınsöndürənlərə yanğınların yayılmasına nəzarət etməyə və potensial ziyanı azaltmağa dəstək oldu. Canlı qüvvə ilə meşə yanğınlarını ölçmək və ümumi təsir sahəsi haqqında keyfiyyətli statistik məlumat hazırlamaq mümkün deyil. Məsafədən müşahidə peyklərindən istifadə meşə ekosistemlərində dəyişkənliyi daha sərfəli və vaxtında aradan qaldırmağa imkan verir. Beləliklə, peyk təsvirləri bizə imkan verir ki qlobal, regional və yerli miqyasda yanğınları aşkar edək, izləyək, qiymətləndirək və düzgün proqnozlaşdıraq.

Quba rayonu, Gədik-Qasımçıqlağ-Talabıqlağ kəndləri istiqamətində baş vermiş yanğın əraziləri

Şamaxı rayonu, Mədrəsə-Kərkənc-Şərədil-Saqiyan kəndləri istiqamətində baş vermiş yanğın əraziləri

43 ölkədən 204 şirkətlə əməkdaşlıq

Ən çox gəlir gətirən ölkələr:

Azərbaycan, Böyük Britaniya, Fransa, Lüksemburq, BƏƏ, Pakistan, Tanzaniya, Almaniya, Türkiyə, Nigeriya, Misir, Gürcüstan, İsrail

Bakı teleportu

Azərkosmosun Əsas Yerüstü Peyk İdarəetmə Mərkəzində yerləşən Bakı teleportunda müxtəlif beynəlxalq şirkətlərə məxsus 15-dən çox yerüstü stansiya xidmət göstərir. Ümumilikdə Bakı teleportunun resursları Azərbaycanın peykləri ilə yanaşı, digər peyk operatorlarının peyklərindən və fiber optik şəbəkə üzərindən gələn siqnalları qəbul edir. Xatırladaq ki, Bakı teleportu 2020-ci ildən Dünya Teleport Assosiasiyasının “Tier 4” uyğunluq sertifikatına malikdir. “Tier 4” sertifikatı olan şirkətlər təqdim etdiyi teleport xidmətləri, texniki infrastruktur və iş prosesinin etibarlılığına və təhlükəsizliyinə 99,9% təminat verir.

2022-ci ildə də Azərkosmosun Əsas Yerüstü Peyk İdarəetmə Mərkəzində quraşdırılan yerüstü peyk infrastrukturunun sayı artmışdır. Azərkosmos peyk xidmətləri və həlləri sahəsi üzrə bu kimi xidmətlər sahəsində 2022-ci ildə İtaliyanın **LeafSpace** şirkəti ilə biznes əməkdaşlığına başladı. Həmin şirkətin **3.7 metrlik** anteni Əsas Yerüstü Peyk İdarəetmə Mərkəzində quraşdırıldı.

Bakı teleportu

LeafSpace şirkətinə məxsus yerüstü anten

Kosmik ekosistem

Maarifləndirici tədbirlər

Azərkosmos ölkədə kosmik ekosistemin gücləndirilməsi istiqamətində innovasiya, tədqiqat və inkişaf yönümlü tədbirlər və fəaliyyətlər həyata keçirir.

2022-ci ilin yadda qalan tədbirlərindən biri də “Teknofest Azərbaycan 2022” festivalı çərçivəsində Azərkosmosun Tədqiqat və İnkişaf Mərkəzi tərəfindən iki müsabiqə - “Pilotsuz uçuş aparatları” və “CanSat Azərbaycan” model peyk müsabiqələri olmuşdur.

Pilotsuz uçuş aparatları müsabiqəsinə Türkiyə və Azərbaycandan ümumilikdə 130 komanda qeydiyyatdan keçmiş, sonda isə 14 komanda uçuş mərhələsinə iştirak haqqı qazanmışdır. “CanSat Azərbaycan” model peyk müsabiqəsində isə ölkə daxilindəki universitet tələbələrindən ibarət ümumilikdə 22 komanda qeydiyyatdan keçmiş və finalda isə 7 komanda yarışmışdır.

“CanSat Azərbaycan 2022” model peyk müsabiqəsi

“Pilotsuz uçuş aparatları” yarışması, 2022-ci il

Azərkosmos ölkədə kosmik maarifləndirmə istiqamətində Bakı və Gəncə şəhərində yerləşən 9 universitetdən 500-dən çox tələbə və müəllim heyəti ilə görüşlər keçirmişdir. Infosessiyalar formatında keçirilən görüşlərdə tələbələrə global kosmik sənaye və kosmosa dair yeni trendlər, Azərbaycanın kosmik tarixi, peyklərimiz və kosmos sahəsində görüləcək işlər barəsində məlumat verilmişdir. Tələbələrə Ümumdünya Kosmos Həftəsi və 2023-cü ildə Bakı şəhərinin evsahibliyi edəcəyi 74-cü Beynəlxalq Astronavtika Konqresi barədə ətraflı məlumat təqdim olunmuşdur.

Tələbələrə Kosmik Nəsil Məşvərət Şurası haqqında məlumat verilmişdir. Kosmik Nəsil Məşvərət Şurası 165-dən çox ölkədə fəaliyyət göstərir və müxtəlif kosmik agentliklərdən, təşkilat və akademiya olan gənc kosmik mütəxəssislər və universitet tələbələrindən ibarət 24.000-dən çox üzvü olan global qeyri-kommersiya təşkilatıdır. Ölkəmizdə kosmik ekosistemin inkişafı çərçivəsində 23 oktyabr 2019-cu il tarixində Azərkosmos və SGAC arasında gənc mütəxəssislər və tələbələr arasında kosmik fəaliyyətin təşviqi, təhsil və təbliğat proqramları vasitəsilə karyera inkişafı, kosmik işçi qüvvəsinin gücləndirilməsi məqsədilə Anlaşma Memorandumu imzalanmışdır.

Azərkosmosun əməkdaşları ölkədaxilində keçirilən “UFAZ coding Hackathon” və “RoboGames 2022: Smart City” müsabiqələrində jüri, ekspert və ya mentor kimi cəlb olunmuşdur.

“RoboGames 2022: Smart City” müsabiqəsi

4-10 Oktyabr tarixlərində Azərkosmosun təşkilatçılığı ilə Bakıda Ümumdünya Kosmos Həftəsi keçirilib. Həftənin keçirilməsində məqsəd kosmos sahəsində təhsilin önəmi, kosmos haqqında ictimaiyyətdə məlumatlılığı artırmaq, məsafədən müşahidə peyklərindən istifadəni təşviq etmək, gənclər arasında elm, texnologiya və mühəndislik sahəsinə marağı yüksəltmək olmuşdur.

Ümumdünya Kosmos Həftəsi

Kosmos Həftəsi çərçivəsində Azərkosmos tərəfindən məktəblilərlə məşhur astronaut, dörd kosmik gəmi missiyasında iştirak etmiş Çarlz Boldenlə görüş təşkil olunmuşdur.

Əsas Yerüstü Peyk İdarəetmə Mərkəzində kosmosa marağı olan insanları bir araya toplayan netvörkinq tədbiri, universitetlərdə keçirilən seminarlar, o cümlədən ADA universitetində ilk dəfə kosmos və hüquq, peyklərin orbitdə idarə olunma strategiyası mövzuları haqqında seminarlar, Azərkosmosun Facebook platforması vasitəsilə canlı olaraq “Kosmos niyə vacibdir?” adlı vebinar keçirilmiş və auditoriyanın sualları cavablandırılmışdır.

Kosmos həftəsində şagirdlər üçün “Space Masters” mövzusunda rəsm müsabiqəsi keçirilmişdir. Bakı Amerika Mərkəzində Kosmik Dayanıqlılıq (Space Sustainability) mövzusunda gənclər hibrid sessiyalara qatılmışdır.

“Space Masters” rəsm müsabiqəsi

Azərkosmosun dəstəyi ilə şəhid və qazi ailələrindən olan məktəblilərin Türkiyənin İzmir şəhərində yerləşən kosmik düşərgəyə səfəri həyata keçirildi. 13-16 yaş arası şagirdlər kosmik düşərgədə (Space Camp) kosmos mövzusunda maraqlı, həyəcanlı və yeniliklərlə dolu proqramda iştirak ediblər. Onlar üç günlük proqram daxilində kosmosa aid müxtəlif oyunlar, simulyatorlar, avadanlıqlarla tanış olublar.

Kosmik düşərgə, İzmir, Türkiyə

NASA-nın məktəblilərin kosmosa marağını artırmaq üçün fəaliyyət göstərən “Kosmik Düşərgə” dünyada ikinci, Türkiyənin ilk və yeganə kosmik düşərgəsidir. Kosmik və elm təhsili mərkəzi olaraq “Kosmik Düşərgə” gəncləri elm, riyaziyyat və texnologiya sahələrində karyera qurmağa həvəsləndirməyə yönəlib. “Kosmik düşərgə”də həyata keçirilən bütün fəaliyyətlər STEAM təhsil standartları ətrafında təşkil edilir. İnteraktiv, kosmosla əlaqəli simulyasiyalar vasitəsilə həm gənclər, həm də böyüklər dinamik, əyləncəli mühitdə ünsiyyət, komanda işi və liderlik haqqında öyrənirlər.

Kosmik düşərgə, İzmir, Türkiyə

Azərkosmosun dəstəyi, Azərbaycan-Fransız Universitetinin təşkilatçılığı ilə Fransanın Kosmik Araşdırmalar üzrə Milli Mərkəzi (CNES) və Avropa Kosmik Agentliyinin (ESA) kosmik proqramlara həsr edilmiş beynəlxalq “ActInSpace” hakatonu keçirilib. 24 saat davam edən yarışmadan sonra iştirakçı komandalar Azərkosmosun əməkdaşlarının iştirak etdiyi münisflər heyəti qarşısında öz layihələrini təqdim ediblər. Əsas qiymətləndirmə komissiyasının (Grand Jury) qərarına əsasən UFAZ tələbələrindən ibarət Nexus komandası qalib elan olunmuşdur. Qalib komandanın üzərində işlədiyi layihə iqlim dəyişikliyinə təsirin azaldılması üçün təyyarə qazlarının 50% azaldılması istiqamətində olub. Şəkil Actinspace Bakı Nexus komandası Fransanın Kann şəhərində keçirilən beynəlxalq “ActInSpace” kosmik texnologiyalar üzrə hakatonunun da qalibi olublar. Tələbələr həm hakatonun qran-prisini, həm də Avropa İttifaqının Kosmik Proqramlar Agentliyinin xüsusi mükafatını qazanıblar.

“ActInSpace” kosmik texnologiyalar üzrə hakaton, Kann şəhəri, Fransa

Aerokosmik Monitoring Təlim Mərkəzi

Azərkosmosun dəstəyi ilə Milli Aviasiya Akademiyasında Aerokosmik Monitoring Təlim Mərkəzi fəaliyyətə başlayıb. Müasir avadanlıqlarla təchiz olunmuş Aerokosmik Monitoring Təlim Mərkəzinin məqsədi geoinformasiya texnologiyalarının tətbiqi, xüsusilə peyk təsvirlərinin analizi, rəqəmsal emalı və coğrafi informasiya sistemləri sahəsində ixtisaslı mütəxəssislərin hazırlanması, həmçinin bu istiqamətdə təhsil alan tələbələrin bilik və bacarıqlarının artırılmasıdır.

Tədris prosesinə təlimçi qismində Azərkosmos, Milli Aviasiya Akademiyası və bu sahədə fəaliyyət göstərən digər qurumların, ali məktəblərin, o cümlədən qabaqcıl beynəlxalq universitet və şirkətlərin aparıcı mütəxəssisləri cəlb edilib.

Aerokosmik Monitoring Təlim Mərkəzi

2022-ci ilin noyabr ayında Ümummilli Lider Heydər Əliyevin 100 illik yubileyinə həsr olunmuş “Cansat Azərbaycan 2023” tələbə model peyk müsabiqəsinə start verildi.

Elm və Təhsil Nazirliyi ilə birgə artıq sayca beşinci olacaq “Cansat Azərbaycan 2023” müsabiqəsinə ölkənin 14 təhsil müəssisəsini təmsil edən 42 komanda qeydiyyatdan keçmişdir.

Elm və tədqiqat

Azərkosmosun 2016-cı ildən etibarən başladığı “Yer səthinin məsafədən müşahidəsi xidmətlərinin təşviqi” layihəsi üzrə elmi müsabiqə 2022-ci ildə də keçirilmişdir. Müsabiqənin əsas məqsədi Yer in müşahidəsi üzrə peyk təsvirlərinin Azərbaycanda istifadəsini əlçatan etmək, ölkə daxilində peyk təsvirləri ilə həyata keçirilən layihələrin inkişafını sürətləndirmək, ölkəmizdə elmi fəaliyyəti təşviq etmək, sosial-iqtisadi inkişafa dəstək olmaqdır. Bu elm müsabiqəsi ölkəmizin “Azərbaycan 2030: sosial-iqtisadi inkişafa dair Milli Prioritetlər”, eyni zamanda, BMT-nin “Dünyamızın transformasiyası: 2030-cu ilədək dayanıqlı inkişaf sahəsində Gündəlik”dən irəli gələn öhdəliklərin icrası istiqamətində xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Bilki müsabiqəyə yüksək maraq olmuşdur və müsabiqədə 500-dən çox layihə təqdim olunmuşdur.

“Yer səthinin məsafədən müşahidəsi xidmətlərinin təşviqi” layihəsi

MÜŞAHİDƏ ET · YARAT · YARIŞ

Azərkosmosun əməkdaşları İslam Ölkələri Arası Kosmik Elmlər və Texnologiyalar Təşkilatının (ISNET) “Kosmik elm və texnologiya vasitəsilə dayanıqlı inkişaf məqsədlərinin həyata keçirilməsi proqramı” üzrə keçirilən elm müsabiqəsinin qalibi olub. Elmi müsabiqədə Azərbaycan Respublikası üzrə 20 il (2000-2020) ərzində quraqlıq və səhrələşməyə məruz qalmış ərazilərin peyk təsvirləri analizlərini əks etdirən layihə təqdim olunub. Layihənin nəticələri Birləşmiş Millətlər Təşkilatının “Dayanıqlı inkişaf məqsədləri”nin 13, 15 və 17-ci bəndlərinə müvafiq olaraq qlobal əməkdaşlığı canlandırmaq hədəfinə uyğun olub.

ISNET təşkilatının elm müsabiqəsi

Azərkosmosun dəstəyi ilə məşhur kosmoloq, nəzəri fizik və astrofizik Lorens Maksvel Kraus Bakı Dövlət Universitetində “SABAH” qrupu ilə və Milli Aviasiya Akademiyasında keçirilən seminarda tələbələrle görüşmüşdür. O, gənclərlə kainatın mənşəyi və təkamülü, “James Webb” teleskopunun imkanları, kosmoloji nəzəriyyə, kainatda enerji, qalaktikaların formalaşması və təkamülü, iqlim dəyişikliyi kimi maraqlı mövzularda diskussiyalar aparmışdır.

L.M.Kraus ilə görüş, Bakı Dövlət Universiteti

Ölkəmizdə kosmos sahəsində elmi-tədqiqat təşəbbüslərini daha da artırmaq məqsədilə Elm və Təhsil Nazirliyinin Geologiya və Geofizika İnstitutu arasında qarşılıqlı əməkdaşlığa dair memorandum imzalandı.

Memoranduma əsasən peyk məlumatlarından istifadə etməklə işğaldan azad olunmuş ərazilərdə faydalı qazıntı yataqlarının tapılması üçün tədqiqatın aparılması, ölkə ərazisində seysmik riskin qiymətləndirilməsi, peyk təsvirləri və geoloji məlumatlar əsasında sürüşmə areallarının monitorinqi, əsas su anbarlarının, yeraltı su resurslarının qiymətləndirilməsi və sudan səmərəli istifadə üçün təkliflərin hazırlanması birgə fəaliyyətin əsas istiqamətlərindəndir.

Azərkosmos və Geologiya və Geofizika İnstitutu arasında görüş

İnsan kapitalının inkişafı

Elm və texnologiyanın sürətli inkişafı qarşıdakı 50 ildə dünyamızı formalaşdırmaqda mühüm rol oynayacaq. Biz Süni intellektin və Əşyaların İnternetinin sürətlə inkişafının şahidiyik. Ölkəmizin peyk layihələri yalnız informasiya təhlükəsizliyinin təmin edilməsi və xarici ölkələrdən informasiya asılılığın ortadan qaldırılması baxımından deyil, eyni zamanda mövcud insan ehtiyatları və intellektual potensialın inkişaf etdirilməsi, elm tutumlu və innovasiya yönümlü iqtisadiyyatın təşəkkül tapması üçün də böyük əhəmiyyət kəsb edir.

Azərkosmosun əməkdaşları 2022-ci ildə də beynəlxalq kosmik proqramlarda aktiv iştirak ediblər. Azərkosmosun İdarə Heyətinin sədrinin müavini Dunay Bədirxanov Beynəlxalq Astronavtika Federasiyasının “Gənc kosmik liderlərin tanıtım proqramı”nın (Young Space Leaders Recognition Program) dünya üzrə səkkiz qalibindən biri seçilib. Həmin liderlər, tələbə və gənc mütəxəssislərə öz bilik və təcrübəsini ötürür, beynəlxalq kosmik sahədə fəaliyyətləri ilə fərqlənirlər. Azərbaycan təmsilçisi ilə yanaşı, ABŞ-ın “Virgin Galactic” şirkətinin vitse-prezidenti, Türkiyənin “DeltaV Space Technologies Inc.” şirkəti, Kanada Kosmik Agentliyi, Lüksemburq Universitetinin kosmik hüquqşünası, Kosmik hüquq və siyasət üzrə müstəqil ekspert, “Dünya Kosmos Həftəsi” layihəsinin rəhbəri və “Kosmik Nəsil Məsləhət Şurası”nın nümayəndəsi gənc kosmik liderlər sırasındadır.

2022-ci il “Gənc kosmik liderlərin tanıtım proqramı”nın qalibləri

Azərkosmosun Kosmik sistemlərin layihələndirməsi və inkişafı bölməsinin rəhbəri Tahir Qədimov Beynəlxalq Astronavtika Federasiyasının (BAF) “Launchpad” mentorluq proqramının dünya üzrə səkkiz qalibindən biri seçilib. “Launchpad” proqramı kosmik sahənin peşəkar mentorlarının dəstəyi ilə dünyanın aparıcı kosmik agentlik, şirkət, cəmiyyət və assosiasiyalarında çalışan gənc mütəxəssislərə karyeralarını inkişaf etdirmək, liderlik bacarıqlarını formalaşdırmaq fürsəti verir. Azərbaycanla yanaşı ABŞ, Avstraliya, Almaniya, Banqladeş, Filippin və İranın nümayəndələri də qaliblər sırasındadır.

BAF “Launchpad” mentorluq proqramının qalibləri

Azərkosmosun Hüquq departamentinin aparıcı hüquqşünası Narxanım Orucova Beynəlxalq Kosmik Hüquq İnstitutuna (International Institute of Space Law) üzv seçilib. Narxanım Orucova institutun beynəlxalq kosmik fəaliyyətlərində səsvermə hüququ qazanıb və Azərbaycan üzrə əlaqələndiricisi təyin olunub. Beynəlxalq Kosmos Hüququ İnstitutu 1960-cı ildə yaradılıb. Əsas məqsədi kosmos hüququ sahəsində beynəlxalq təşkilatlar və yerli qurumlarla əməkdaşlıq etmək, kosmos hüququnun inkişafına təkan verməkdir. Hazırda institutun 40-dan çox ölkədən seçilmiş fərdi və institusional üzvləri var. Azərbaycan təmsilçisi ilə yanaşı, ABŞ, Meksika, Yaponiya, Avstraliya və əksər Avropa ölkələrinin nümayəndələri Beynəlxalq Kosmos Hüququ İnstitutunun üzvləri sırasındadır.

Narxanım Orucova, Beynəlxalq Kosmik Hüquq İnstitutunun üzvü

Azərkosmosun Coğrafi İnformasiya Sistemləri mərkəzinin əməkdaşları Sona Quliyeva və Elman Ələskərov coğrafi informasiya sahəsində dünya nəhəngi olan ABŞ-ın ESRI şirkətinin “GIS Fundamentals Foundation 2201” və “ArcGIS Pro Foundation 2101” texniki sertifikatı imtahanından müvəffəqiyyətlə keçib. Bu sertifikat proqram təminatlarının istifadəsi ilə bağlı peşəkar bilikləri təsdiqləyir. Maraqlı fakt odur ki, dünyada ESRI sertifikatına malik 4052 peşəkardan artıq 4 nəfər mütəxəssis Azərbaycandır.

Azərkosmosun ekologiya və ətraf mühit sahəsi üzrə aparıcı mütəxəssisi Murad Camalov, Avropa Kosmik Agentliyinin (ESA) yerin müşahidəsi sahəsinə aid “Copernicus Masters” proqramı çərçivəsində həyata keçirilən “ESA Space Leap Challenge” müsabiqəsinin qalibi olub. Murad İtaliyada keçirilən “Copernicus Masters Space Awards Ceremony” mərasimində iştirak edərək mükafata layiq görülüb.

Müsabiqədə “Green pastures for Green Future” (GPGF) – “Yaşıl gələcək üçün yaşıl otlaqlar” layihəsini təqdim edib. GPGF layihəsi **yer müşahidəsi** məlumat bazalarından faydalanaraq otlaqlardan heyvanların qidalanmasına nəzarət edən mobil tətbiq ideyasıdır. Bu ideya öz növbəsində fermerlərə otlaq sahələrinin daha effektiv istifadəsi imkanı verə bilər.

“Copernicus Masters” proqramı yerin müşahidəsi məlumatlarından istifadəsi və bu məlumatlar əsasında təklif olunan innovativ layihələr üzrə müsabiqələrin keçirildiyi platformadır. 2011-ci ildən etibarən Avropa Kosmik Agentliyi və Almaniyanın “AZO space” şirkəti sahibkarları ilhamlandırmaq və yeniliklərini bazara çıxarmağa kömək etmək üçün “Copernicus Masters” müsabiqəsini təşkil edir. Bu platforma 2011-ci ildən etibarən hər il müsabiqələr elan edərək yerin müşahidəsi haqqında kreativ ideyalar üçün yeni imkanlar yaradır.

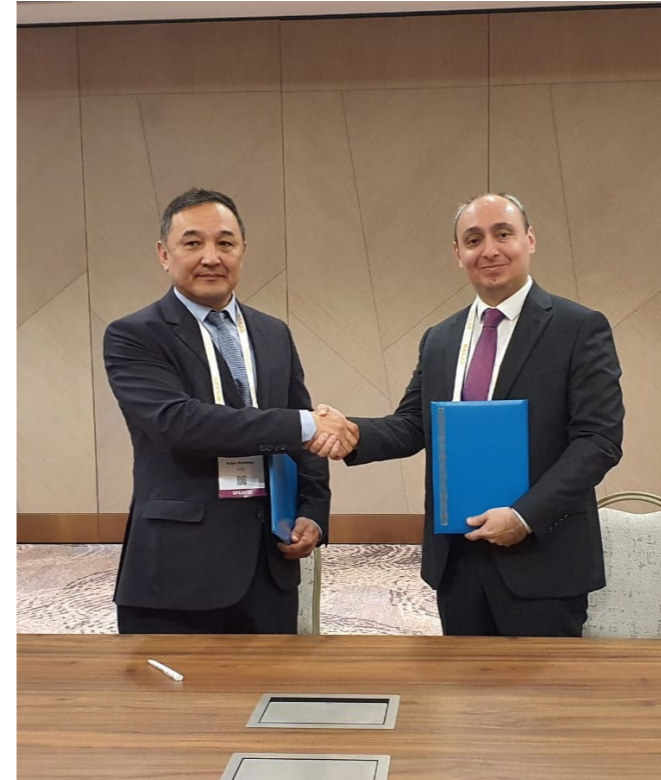

Murad Camalov, “ESA Space Leaps Challenge” müsabiqəsinin qalibi

Beynəlxalq Əməkdaşlıq

Agentlik olaraq Azərkosmos artıq peyk operatorundan Agentliyə transformasiya işlərini demək olar ki, yekunlaşdırmışdır. Azərkosmos dünyada fəaliyyət göstərən təxminən 80 Kosmik Agentlikdən biridir. Agentlik olaraq dörd ölkə ilə - Pakistan, Qazaxistan, Türkiyənin kosmik qurumları və ABŞ-ın Voyager Space şirkəti arasında əməkdaşlıq memorandumu imzalanmışdır.

Birgə memorandumlar Yerin məsafədən müşahidəsi və texnologiyanın inkişafı istiqamətində əməkdaşlığı asanlaşdıracaq, kosmik sahə üzrə kommersiya və təhsil imkanlarını dəyərləndirmək üçün qarşılıqlı fayda gətirən təcrübə və bilik mübadiləsi proqramlarını inkişaf etdirəcək.

Ötən il bir çox ölkələrin nümayəndələri Əsas Yürüstü Peyk İdarəetmə Mərkəzinə səfər etmişdir.

Çili Respublikasının Bernardo Ohiggins Universitetinin təmsilçiləri və astrofiziklərdən ibarət nümayəndə heyəti Azərkosmosun Əsas Yürüstü Peyk İdarəetmə Mərkəzində olmuşlar. Azərkosmosda keçirilən görüşdə Azərbaycanın müasir kosmik sənayesinin inkişaf yolu, Kosmik Agentliyin fəaliyyət istiqamətləri və gələcək planları, ölkənin peyk layihələri, telekommunikasiya və Yerin məsafədən müşahidəsi peykləri vasitəsilə həyata keçirilən layihələr barədə məlumat verilmişdir.

Daha sonra Almaniya Federativ Respublikasının Azərbaycandakı səfirinin müavini Hayko Şvarts və səfirliyin nümayəndələri Azərkosmosun Əsas Yürüstü Peyk İdarəetmə Mərkəzində olub.

Görüşdə, ölkədə kosmik sənayenin inkişafı istiqamətində Almaniya şirkətləri ilə əməkdaşlığa dair fikir mübadiləsi aparılmış, tərəflər kosmik sahədə mütəxəssislərin yetişdirilməsi üzrə təhsil proqramlarının inkişafından, o cümlədən elmi tədqiqat imkanlarından bəhs etmişlər.

2022-ci ildə Avropa Kosmik Agentliyi ilə işgüzar görüşümüz olmuşdur. Görüşdə Kosmik Agentliyin fəaliyyətinin genişləndirilməsi istiqamətləri müəyyən olunmuşdur. Görüş zamanı Avropa İttifaqının Şərqi Tərəfdaşlığı proqramı çərçivəsində Azərbaycanın Avropa Kosmik Agentliyinin "Copernicus" yerin məsafədən müşahidəsi platformasına qoşulması təşəbbüsü və ölkəmizdə qurulan yürüstü peyk infrastrukturunu ilə bağlı əməkdaşlıq istiqamətləri formalaşmışdır.

74-cü Beynəlxalq Astronavtika Konqresi

Hazırda aktiv surətdə 2023-cü il ölkəmizdə keçiriləcək Beynəlxalq Astronavtika Konqresinə hazırlıq gedir.

2022-ci ilin fevral ayında Azərbaycan Respublikası Prezidenti cənab İlham Əliyevin Sərəncamı ilə Beynəlxalq Astronavtika Konqresinə hazırlıq işlərinin effektiv və koordinasiya həyata keçirilməsi üçün ölkə rəhbərliyi tərəfindən yerli qurumlardan ibarət Təşkilat Komitəsi yaradılıb.

24-cü Beynəlxalq Astronavtika Konqresi, 1973-cü il

Qeyd edək ki, ötən əsrin 70-ci illərində keçmiş SSRİ məkanında artıq kosmonavtika sahəsində mühüm nailiyyətlər əldə edilmiş, ilk kosmonavtlar nəslə formalaşmış, Yer və yerətrafı fəzanın tədqiqi ilə bağlı çoxsaylı müşahidələr aparılmışdı. Həmin dövrdə dünyada Yer təbii ehtiyatlarının və ətraf mühitin vəziyyətinin kosmik vasitələrlə daha operativ və qlobal miqyasda öyrənilməsi məsələləri ön plana çəkilirdi. Kosmik sahənin insanları hələ o zaman 1950-ci ildən bəri fərqli ölkələrdə keçirilən Beynəlxalq Astronavtika Konqreslərində kosmosun elmi və ümumbəşəri əhəmiyyəti barədə çağırışlar edirdilər. Kosmonavtika sahəsində əldə edilmiş nəticələrin ümumiləşdirilməsi, elmi-texniki əməkdaşlığın beynəlxalq miqyasda genişləndirilməsi, tədqiqat istiqamətlərinin müəyyənləşdirilməsi məsələlərinin müzakirəsinə həsr edilmiş Beynəlxalq Astronavtika Federasiyasının 24-cü konqresi Ulu Öndər Heydər Əliyevin təşəbbüsü və təşkilatçılığı ilə 1973-cü ilin oktyabrında məhz Bakıda keçirilmişdi.

50 ildən sonra 74-cü Konqresin “Qlobal çağırışlar və imkanlar: kosmosa şans verək” mövzusunda paytaxtımızda keçirilməsi kosmik sahədən olan xarici agentlik, şirkət və təşkilatlarla daha sıx əlaqələrin qurulması, ölkəmizə kosmik texnologiyaların transferi prosesinin sürətləndirilməsi, insan kapitalının inkişafı, eləcə də ölkəmizin beynəlxalq arenada etibarlı tərəfdaş nüfuzunun daha da möhkəmlənməsinə əhəmiyyətli töhfə verəcək.

2022-ci il ərzində Beynəlxalq Astronavtika Federasiyasının tədbirləri zamanı aktiv təbliğat-təşviqat kampaniyası aparılıb. Təbliğat-təşviqat kampaniyası çərçivəsində Azerkosmos Fransanın Paris şəhərində keçirilən Beynəlxalq Astronavtika Federasiyasının “Yaz toplantıları”nda, daha sonra Ekvador Respublikasının Kito şəhərində keçirilən “İnkişaf etməkdə olan kosmik ölkələrin qlobal konfransı”nda, Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyi ilə birgə Parisdəki 73-cü Beynəlxalq Astronavtika Konqresində aktiv şəkildə təmsil olunub.

Beynəlxalq Astronavtika Federasiyasının “Yaz toplantıları”

73-cü Beynəlxalq Astronavtika Konqresi, Paris şəhəri, Fransa

Həmçinin, 2022-ci ildəki konqres çərçivəsində keçirilən elmi sessiya və texniki proqramlarda Azərbaycanın professor və gənc mütəxəssisləri kosmos sahəsində elmi tədqiqat işlərini geniş auditoriyaya təqdim etmişlər. Beynəlxalq Astronavtika Federasiyası Azərbaycandan ümumilikdə 34 elmi məqalə qəbul edib. Həmin elmi yazılarda kosmosda hüquq, kiçik ölçülü peyklərin konseptual dizaynı, kosmosda yeni növ teleskopların qurulması, kosmosda səhiyyə, məsafədən müşahidə peykləri vasitəsilə iqlim dəyişikliyinə dəyərlandırilməsi istiqamətində həllər, kosmik elm, təhsil və tədris sahəsində “Cansat Azərbaycan” kimi model peyk yarışlarının əhəmiyyəti və regional səviyyədə keçirilməsi və digər mövzular əksini tapmışdır.

Beynəlxalq tədbirlərlə yanaşı, ölkəmizdə də Konqresə maraq oyatmaq məqsədilə Azerkosmos Beynəlxalq Astronavtika Federasiyası ilə birgə gələn il Bakının evsahibliyi edəcəyi Beynəlxalq Astronavtika Konqresinə dair Azərbaycanın elm və təhsil müəssisələrinin rəsmiləri ilə görüşlər keçirmişdir.

Görüşün məqsədi Beynəlxalq Astronavtika Konqresində Azərbaycanın elm, təhsil və tədqiqat sahəsinin daşdığı önəm, beynəlxalq kosmik ictimaiyyət qarşısında ölkəmizin elm istiqamətində inkişafını göstərmək və ümumiyyətlə konqresə Azərbaycanın, həmçinin bizə yaxın regiondakı ölkələrin elm insanlarının aktiv cəlb olunmasına həsr olunmuşdur.

73-cü Beynəlxalq Astronavtika Konqresinin bağlanış mərasimi, Paris şəhəri, Fransa

Ali təhsil müəssisələri ilə görüş

Azərbaycanda fəaliyyət göstərən səfirlik və diplomatik nümayəndələrlə də görüş baş tutmuşdur. Görüşdə Bakı Konqresinin region üçün əhəmiyyəti, o cümlədən kosmik sahədə iştirak edən ölkələrin təcrübə mübadiləsi imkanları səfirlik və diplomatik nümayəndələr vasitəsilə dünya ölkələrinə çatdırılmışdır.

Diplomatik nümayəndələrlə görüş

Heydər Əliyev Mərkəzi və Bakı Konqres Mərkəzinin həyətəyını ərazisində tikiləcək 7800 kvadratmetrlik müvəqqəti tikili dünyanın hər yerindən qatılacaq biznes ictimaiyyəti, gənclər, vətəndaş cəmiyyəti, akademik insanları, kosmik dövlət təşkilatları və özəl şirkətlər üçün sərgi pavilyonuna çevriləcək.

Konqress məkanı - sərgi pavilyonu

Bakı şəhəri kosmik sahədə fəaliyyət göstərən, kosmik sahənin aparıcı qurumlarından – ABŞ-ın “Milli Aeronavtika və Kosmos Administrasiyası” (NASA), Fransanın “Milli Kosmik Tədqiqatlar Mərkəzi” (CNES), “Hindistanın Kosmik Tədqiqatlar Təşkilatı” (ISRO), “Yaponiyanın Aerokosmik Tədqiqatlar Agentliyi” (JAXA) və sair təşkilatların 6,000-ə qədər nümayəndəsini və bu sektorun parlaq simalarını bir araya toplayan belə həcmli qlobal tədbirə ilk dəfə ev sahibliyi edəcək.

Konqresin Bakı şəhərində keçirilməsi kosmos sahəsində çalışan elm xadimləri, ələlxüsus **gənc tədqiqatçılar və tələbələr** üçün heç şübhəsiz ən əlverişli və uyğun platforma olacaq. “Qlobal çağırışlar və imkanlar: kosmosa şans verək” mövzusunda 74-cü Beynəlxalq Astronavtika Konqresi çərçivəsində keçirilən elm müsabiqəsinə bu il rekord sayda – **95 ölkədən** elmi iş təqdim olunub.

Bakı konqresinə kosmos sahəsində fəaliyyət göstərən elm adamları və tədqiqatçılar tərəfindən kosmosa və bəşəriyyətin xeyrinə müsbət təsir göstərə biləcək **3532 elmi məqalə** qeydiyyatdan keçib. **Bu göstərici ilə Bakı konqresi Paris (2022), Vaşinqton (2019) və Bremen (2018) konqresləri ilə birgə indiyə kimi keçirilən bütün konqresləri geridə qoyub. Elmi məqalələrin böyük hissəsi, yeni 40%-i məhz beynəlxalq və yerli gənclər tərəfindən təqdim olunub.**

Xüsusilə vurğulanmalıdır ki, bu il **Azərbaycandan təqdim olunan elmi məqalələrin sayı da 214 elmi məqalə ilə rekord həcmdə olub.** Ölkəmiz ən çox elmi məqalə təqdim edən ölkələr – **ABŞ, İtaliya, Hindistan və Çindən sonra ilk beşlikdə** yer alır.

IAC 2023 BAKU

74-CÜ BEYNƏLXALQ ASTRONAVTİKA KONQRESİ

ELMI MƏQALƏLƏRİN SAYI

214

3532

2-6 oktyabr 2023-cü il
Bakı, Azərbaycan

TƏŞKİLATÇI EV SAHİBİ azercosmos

Bu, ölkədə insan kapitalına verilən dəyərin, elm, tədqiqat və texnologiya sahələrində artan uğurlarımızın əyani sübutudur. Bu rəqəm əslində ölkəmizdə kosmos sahəsində elmi nəticələrin beynəlxalq platformalarda nümayiş olunması istiqamətində gənclərimizin qazandığı nailiyyətlərin davamıdır. Qeyd edək ki, Bakı konqresində bütün dünyadan, o cümlədən Azərbaycandan olan elm insanları və gənclər kosmosun imkanlarına həsr olunmuş 190 texniki sessiyada və digər tədbirlərdə çıxış edə biləcəklər.

Beynəlxalq Astronavtika Konqresinin ölkəmizə birbaşa faydaları

Milli ekosistemin təşviqi

Ölkəmizdə kosmik sahədə innovasiya, tədqiqat və inkişafa töhfə verəcək.

Gənclər üçün imkanlar

Azərbaycan gənclərinin kosmos və yüksək texnologiyalara marağının artırılması və yeni texnoloji inkişaf dövrünə hazırlığı təşviq edəcək.

Beynəlxalq əlaqələr

Ölkəmizin qlobal müstəvidə artan nüfuzuna dəstək, kosmos diplomatiyası və irihəcmli beynəlxalq kosmik layihələrdə iştirak imkanları yaranacaq.

Ölkəmizin imkanlarının tanınması

dünyanın 75-dən çox ölkəsindən 6000 yüksək ixtisaslı mütəxəssisin, o cümlədən 2500-dən çox gəncin ölkəmizə səfəri, Azərbaycanla bağlı məlumatlılıq səviyyəsini artıracaq.

Gələcəyə dair planlar

Dayanıqlı inkişaf

Kosmik sahə eyni zamanda beynəlxalq ictimaiyyətin davamlı inkişafı əldə etmək üçün razılığa gəldiyi bir sıra mühüm məqsədlərin əldə olunmasına da böyük töhfə verir. Dayanıqlı İnkişaf Məqsədləri adlı hesabat göstərir ki, yerin peyk müşahidəsi - qida və kənd təsərrüfatı, sağlamlıq tətbiqləri, telekommunikasiyaya çıxış, fəlakət riskinin azaldılması və humanitar böhranlar, təbii ehtiyatların və ətraf mühitin idarə edilməsi, yoxsulluğun azaldılması kimi mövzu başlıqlarında peyk imkanlarından istifadə olunması artıq beynəlxalq təcrübədə özünü doğrultmuşdur.

Buna görə də Dayanıqlı İnkişaf Məqsədlərinin əldə olunması yönündə əməkdaşlıq kosmos sahəsinin inkişafında mühüm çərçivədir. Nümunə olaraq, 2018-ci ildə 2018-2030-cu illər üzrə davamlı inkişafın təmin olunması yönündə qəbul edilmiş Asiya-Sakit Okean regionunda “Davamlı İnkişaf üzrə Kosmik Tətbiqlərin İstifadəsi” fəaliyyət planını misal çəkmək mümkündür. Bu sənəd regionda kosmik texnologiya və geoməkan məlumat tətbiqlərinin istifadəsinin genişləndirilməsi üzrə kollektiv öhdəliyi təmsil etməklə yanaşı BMT-nin rəhbərliyi ilə “2030 Dayanıqlı İnkişaf Gündəliyi”nin həyata keçirilməsində regional yol xəritəsinin bir hissəsidir.

Dünyanın istənilən yerində bütün insanlara rabitə imkanının təmin edilməsi və müxtəlif regionlar arasında “rəqəmsal uçurum”un aradan qaldırılmasına xidmət edən telekommunikasiya peykləri ilə yanaşı, dayanıqlı inkişaf məqsədlərini (DİM) təmin etmək üçün Yer in məsafədən müşahidəsi peyklərinin rolu da əhəmiyyətlidir. Belə ki, müxtəlif Yer in müşahidəsi peykləri 17 DİM-dən 16-sının monitorinqinə töhfə vermək qabiliyyətinə malikdir – qida təminatı, kənd təsərrüfatı, səhiyyə, fəlakət riskinin azaldılması, humanitar böhranlar, təbii ehtiyatların və ətraf mühitin idarə edilməsi, yoxsulluğun azaldılması kimi sahələrdə müşahidə peyklərinin imkanlarından istifadə olunması artıq beynəlxalq təcrübədə özünü doğrultmuş və müxtəlif nümunələri olan bir təcrübədir. Qeyd edilənləri nəzərə alaraq, DİM-in təmin edilməsi istiqamətində beynəlxalq əməkdaşlıq kosmik sahənin inkişafında mühüm çərçivəni təşkil edir.

Azərkosmos “Dayanıqlı İnkişaf Məqsədləri”ndən irəli gələn təşəbbüslər kontekstində kosmosa əsaslanan texnologiyalardan istifadə edərək bütün bəşəriyyətin rifahı üçün töhfə verir.

Yer müşahidəsi xidmətlərimizlə biz nəinki dünyanın istənilən nöqtəsi üçün təsvirlər əldə edirik, həm də böyük həcmdə arxivləşdirilmiş məlumat toplayırıq. Əldə etdiyimiz peyk görüntüləri ilə biz süni intellekt vasitəsilə onu emal edirik, obyektləri identifikasiya edirik və dəyişiklikləri aşkar edirik. Peykimizdən alınan məlumatlar

kənd təsərrüfatı sahələri, su ehtiyatları, şəhərsalma, kənd yerlərinin inkişafı, faydalı qazıntıların axtarışı, ətraf mühit, meşə təsərrüfatı və neftlə çirkənlənmənin daimi monitorinqi və təhlili üçün istifadə olunur. Məsələn, Xəzər hövzəsində neft dağılmalarını qiymətləndirmək və idarə etmək üçün “Azersky” peykinin resurslarından istifadə olunur. Ölkəmizdə Yer səthinin müşahidəsi texnologiyasındakı yeni inkişaf göstərir ki, hazırda dayanıqlı kənd təsərrüfatı istehsalı və təbii ehtiyatlar, xüsusən də peyklərin məsafədən zondlama xidmətlərindən istifadə etməklə suyun idarə olunması üçün əsas məlumatlara nəzarət etmək mümkündür.

Dayanıqlı inkişaf məqsədləri

Ölkənin kosmik strategiyası

Azərbaycan Respublikasında kosmik sahə üzrə növbəti səkkiz ildə inkişaf perspektivlərini və kosmik proqramın hədəf, məqsəd və prioritet istiqamətlərini müəyyən etmək məqsədilə Azərbaycan Respublikasının kosmik strategiyası layihəsi hazırlanır. Kosmik Strategiya layihəsindəki əsas hədəf 2030-cu ilədək Azərbaycan Respublikasının sosial-iqtisadi inkişafını dəstəkləyən **dayanıqlı kosmik proqramın həyata keçirilməsini təmin etməkdir.**

Kosmik Strategiya layihəsində çox yüksək ayrıdetməli peyk qruplaşması orbitə buraxılması, innovativ yeni nəsil peyk layihəsi, fəaliyyətini bitirməkdə olan peyk yenisi ilə əvəzlənməsi, geostasionar orbital mövqedə istifadə hüquqları Beynəlxalq Telekommunikasiya İttifaqında Azərbaycan Respublikasının adına qeydiyyatda alınan peyk şəbəkəsi əldə edilməsi, Azərbaycan Respublikasında kosmik aparatları quraşdırma mərkəzinin yaradılması və “Kosmik fəaliyyət haqqında” qanun və onun qüvvəyə minməsi ilə əlaqədar **hədəflər** yer alır.

Kosmik Strategiya layihəsindəki hədəflərə nail olmaq üçün kosmik sahədə iqtisadi artım və dayanıqlı inkişafın təmin edilməsi, elmi tədqiqatlara və innovasiyaların tətbiqinə əsaslanan kosmik ekosistemin formalaşdırılması və sülh və rifah naminə kosmik layihələr həyata keçirməklə dövlətin maraqlarının qorunması kimi **məqsədlər** qarşıya qoyulmuşdur.

Kosmik Strategiya sayəsində ölkədə kosmik sahənin növbəti mərhələsinin inkişafına təkan veriləcək, yaranacaq imkanlardan dövlət orqanları, özəl şirkətlər, tədqiqat müəssisələri və digər maraqlı tərəflərin istifadəsi genişlənəcək, ən əsası yeni nəsil insan kapitalının yetişməsinə töhfə verəcəkdir.

Kosmik fəaliyyət haqqında qanun

Milli kosmik qanunvericilik dövlətlərin beynəlxalq öhdəliklərini milli səviyyədə həyata keçirmək və kosmik fəaliyyətləri həyata keçirən özəl/kommersiya/ qeyri-dövlət qurumlarının da beynəlxalq kosmik qanunlara uyğun olmasını təmin etmək üçün vasitədir. Bu gün dünyada mövcud olan 80-dən çox kosmik agentliklərin əsas funksiyalarından biri də təmsil etdiyi ölkədə kosmik fəaliyyətin hüquqi bazasının mövcudluğunu təmin etmək və bununla da yerli və xarici əməkdaşlıqları təşviq etmək, ekosistemi inkişaf etdirməkdir.

Azərkosmosun kosmik fəaliyyətinin nizamlanması üçün korporativ idarəetmə mexanizmləri kifayət etdiyi halda kosmik sahədə qeyri-dövlət subyektlərinin fəaliyyətinə hüquqi zəmin yaradılması üçün sahəvi münasibətləri tənzimləyən qanunun qəbul olunmasına obyektiv zərurət yaranmışdır. Bu məqsədlə 6 fəsil, 24 maddədən ibarət kosmik fəaliyyət haqqında qanun layihəsi hazırlanmışdır. Qanun layihəsi hazırlanarkən beynəlxalq təcrübə (Avstriya, Britaniya, Rusiya, İsveç və Almaniya) öyrənilmiş və BMT-nin Xarici Kosmos Məsələləri üzrə Ofisinin (UNOOSA) tövsiyələri nəzərə alınmışdır.

2023-cü ildə təsdiq olunacaq qanun Azərbaycan Respublikasında kosmik fəaliyyətin hüquqi, iqtisadi və təşkilati əsaslarını, kosmik sənayedə sahibkarlıq fəaliyyətinin həyata keçirilməsinə dair ümumi tələbləri müəyyən edir və Yerətrafi orbitlərdə, Ay və digər səma cisimləri və onların orbitləri daxil olmaqla, kosmik fəzada milli fəaliyyətə aid edilən münasibətləri tənzimləyəcək.

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ
KOSMİK AGENTLİYİ – AZƏRKOSMOS

info@azercosmos.az